

HET UILENJAAR 2015

Het jaarverslag van de “Stichting Katoelenkickers” 2015

Het werkgebied van de stichting omvat de gemeenten: Rijssen-Holten, Wierden en Vriezenveen.

2014 was een ideaal uilenjaar voor alle predatoren die op muizen jagen. Tot diep in de winter waren er overal veel muizen. In Friesland was er zelfs sprake van een veldmuisplaag. In zo'n muizenjaar doen de predatoren het goed, krijgen veel jongen en hun andere prooi-soorten blijven grotendeels onbejaagd. (Er waren 2e en 3e broedsels bij kerkuilen). De verwachtingen voor 2015 waren dan ook hoog gespannen.

Er volgde een zachte winter met bijna geen sneeuw. Een koud voorjaar, en tot de langste dag waren er maar enkele nachten met een temperatuur boven de 10 graden. Op vliegbasis Twente werd midden juni nog vorst aan de grond gemeten. De muizenstand stortte in. Door de koude nachten kwamen ze niet of nauwelijks tot voortplanting. Dit in tegenstelling tot 2014 toen vanaf februari tot december jonge muizen geboren werden. Dat het een slecht uilenjaar zou worden bleek al snel bij de eerste bosuil controle.

Weliswaar hadden we 8 broedgevallen, maar slechts in drie kasten kwamen er jongen groot. In de kasten werden vrijwel geen muizen als prooi aangetroffen maar wel veel vogels (lijsters, vinken, gaaien). Voor het eerst kregen we terugmeldingen van waarschijnlijk door haviken geslagen bosuilen, wat mogelijk ook door voedselgebrek te verklaren is. Kerkuilen lieten het vrijwel geheel afweten. Hun jongen waren doorgaans in slechte conditie, hadden ondergewicht en er was veel neststerfte. De stand van de steenuil leek goed, er waren zelfs iets meer broedgevallen dan vorig jaar. Het aantal eieren van voltallige broedsels lag rond de 4. Maar daarna ging het goed mis, legsels werden verlaten, jongen verdwenen, waren in slechte conditie of gingen dood. Oorzaak: weinig voedsel. Bij controles werden soms maar enkele muizen in de kast aangetroffen als voedselvoorraad, het jaar daarvoor konden dat er soms meerdere tientallen zijn. Ook een andere belangrijke prooi, de meikever, vloog in die koude nachten niet. Een alternatief voedsel zijn regenwormen, maar die hebben weer als nadeel dat de nesten door de dunne ontlasting van de jonge uilen erg nat en smerig kunnen worden, wat hier en daar ook het geval was. Bij een lezing over parasieten op de uilendag in Meppel 2015 werd ingegaan op het feit dat regenwormen tussengastheer zijn van de gaapworm. Deze zetten zich vast in de luchtpijp van hun gastheer die daardoor verzwakken of zelfs stikken. Verzwakte gastheren zijn favoriet bij parasieten (vlooiën, luizen, veermijten) waardoor nog eens extra sterfte plaatsvindt. Bij de laatste ringcontrole troffen we een aantal lege kasten aan waar nog jongen in hadden moeten zitten. Die kasten zijn in een laat stadium gepredeerd, maar het kan ook zijn dat de jongen door voedselgebrek de kast voortijdig verlaten hebben. De overlevingskansen van deze jongen zijn doorgaans niet groot. De eiken in ons werkgebied hebben in 2015 een goed mastjaar met veel eikels. Dat kan voor een verhoogde muizenstand zorgen en dat kan het komende seizoen weer positief uitvallen voor de totale uilenpopulatie.

Spreeuw.

Ook dit jaar waren er weer diverse broedsels in de kasten. Het aantal gelegde eieren was gemiddeld minder (1 ei) dan vorig jaar. Oorzaak het koude voorjaar. Er waren geen tweede broedsels. Er werden 54 jongen geringd (12 nesten). Dit hadden er meer kunnen zijn maar jonge spreeuwen groeien snel waardoor dit door tijdgebrek niet meer te doen is.

Bosuil.

8 broedparen, waarvan er maar 3 succesvol waren en totaal maar 7 jongen groot brachten. 1 broedsel ging door bosbouw werkzaamheden verloren, 4 broedsels werden verlaten. Mogelijk

speelt hier de havik een rol. 2 terugmeldingen van oude vogels als plukrest van havik.

Kerkuil.

Op meerdere locaties waren wel kerkuilen aanwezig maar kwamen niet tot broeden. Oorzaak het reeds eerder gemelde voedselgebrek. 9 paren kwamen tot broeden en er vlogen 30 jongen uit. 4 daarvan brachten maar 1 jong groot.

Steenuil.

Er waren dit jaar 107 broedpogingen (d.w.z. er is 1 ei gelegd.). Daarvan zijn er 27 mislukt (predatie, verlaten). Van 14 is het niet duidelijk of ze in een laat stadium gepredeerd zijn, of dat de jongen voortijdig zijn uitgevlogen. 66 broedsels zijn geslaagd en er vlogen 209 jongen uit.

Er werden 78 steenuilen teruggemeld of gecontroleerd.

Afgelegde afstand:	29 vogels	0 km
	16 vogels	1-5 km
	10 vogels	6-10 km
	6 vogels	11-15 km
	3 vogels	16-20 km
	4 vogels	21-37 km

26 oude vogels (broedvogels) werden binnen 1.1 km van de ringplaats teruggemeld en 1 vogel op 1 km. afstand.

50 als nestjong geringde vogels werden op 1-37 km teruggemeld en slechts 1 op 0 km.

Het jaarlijks overleg van de steenuil werkgroepen in Overijssel leverde voor 2015 de volgende gegevens op :

Het geschatte aantal broedparen in Overijssel ruim 1100, waarvan 75 % in Twente (830 paar) en 25 % in de rest van Overijssel (280 paar).

In de provincie hangen 1884 steenuil kasten, waarvan er 560 door steenuilen bezet zijn. Daarvan waren 414 succesvol (74 %) en 145 broedsels mislukten (26 %).

Gaan we uit van het geschatte aantal broedparen (1100), waarvan er dus 560 paren in kasten broeden, dan is dat ongeveer de helft.

In ons werkgebied:

Hangen	373 steenuil kasten	(19.8 %)	in de provincie: 1884 (100 %)
bezet	107 kasten	(19.1 %)	560 (29.7 %)
succesvol		71 %	74 %
mislukt		29 %	26 %
per geslaagd broedsels		3.1 jong	3.1 jong
per gestart broedsel		2.2 jong	2.3 jong

De gemiddelde leeftijd van een volwassen steenuil is ongeveer 3.5 jaar. Op een totaal van 107 broedparen (214 vogels) betekend dat dus, dat er 61 vogels doodgaan.

Het sterfte cijfer van uitgevlogen jongen is 75 %. Van elke 4 uitgevlogen jongen komt er dus slechts 1 tot broeden. Het zou er dus op neer komen dat er $4 \times 61 = 244$ jongen dit jaar moesten uitvliegen om het totaal in stand te houden

Rekenkundig zal dit allemaal wel kloppen, de praktijk wil wel eens verschillen. Bovendien weten we niet hoeveel jongen er uitgevlogen zijn van de 14 kasten waarvan we geen gegevens over het uitvliegen hebben.